

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาแนวทางการพัฒนางานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์
 ผู้วิจัย : พระครูสิริธรรมวิสุทธิ (ทองสอน สิริธมโม)
 ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ผศ,ดร. ป.ธ.๔,Ph.D.
 : ดร. อธิเทพ ผาথা ป.ธ.๔,Ph.D.
 : ผศ. บรรจง โสดาดี นธ.เอก,ศศ.ม.

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๖.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาของพระธรรมทูตในสังคมไทย สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และแนวทางการพัฒนางานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

ผลจากการศึกษา ความเป็นมาของพระธรรมทูตในสังคมไทย พบว่า งานพระธรรมทูตเริ่มต้นขึ้นหลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้และทรงแสดงธรรมแก่พราหมณ์ปัญจวัคคีย์เป็นกลุ่มแรก ต่อมาทรงแสดงธรรมโปรดยสกุลบุตรและสหายรวม ๕๕ ท่านจนได้บรรลुพระอรหันต์ ๖๑ องค์ รวมทั้งพระองค์ด้วย เหล่าพระสาวกทั้ง ๖๐ รูป ที่ส่งไปประกาศพระศาสนานั้น ถือว่าเป็นพระธรรมทูตชุดแรก ที่ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ภายหลังการสังคายนาครั้งที่ ๓ พระเจ้าอโศกมหาราชได้จัดส่งพระสมณทูตให้นำพระพุทธศาสนาไปสั่งสอนยังนานาประเทศ พระโสณะ และพระอุตตระ เป็นพระธรรมทูตสายที่ ๘ ที่ได้นำพระพุทธศาสนามาประดิษฐานในอาณาจักรสุวรรณภูมิ ซึ่งได้แก่ประเทศไทยในปัจจุบัน งานพระธรรมทูตในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ทรงอาศัยพระมหากษัตริย์อุปถัมภ์ วิธีการเผยแผ่โดยการเทศน์เป็นหลัก ปัจจุบันเน้นที่การชำระพระไตรปิฎกแล้วแปล กลวิธีในการเผยแผ่จากการเทศน์มาสู่การบรรยายธรรม การปาฐกถาธรรม การสนทนาธรรม และการใช้สื่อดิจิทัลอุปกรณ์สมัยใหม่ การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อมวลชน อาทิ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร เทปบันทึกเสียง รวมทั้งการแสดงนิทรรศการทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ตามภารกิจหลัก ๗ ด้าน พบว่า ๑) ด้านการอบรม พระธรรมทูตขาดความรู้ ทักษะและเทคนิคในการอบรมศีลธรรมนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป การประยุกต์ใช้หลักธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ของบ้านเมือง สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้นำชุมชน ๒) ด้านการบริหาร พระธรรมทูตฝ่ายบริหารไม่มีความเชี่ยวชาญที่จะบริหารงานในองค์กรพระธรรมทูต ไม่มีการประสานงานถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมวางแผน ไม่ได้คัดสรรพระที่มีความรู้ความสามารถเพื่อเข้ารับการอบรมวิชาพระธรรมทูต ไม่เอาใจใส่หรือออกตรวจเยี่ยมพระธรรมทูตฝ่ายปฏิบัติขณะลงพื้นที่ปฏิบัติงาน ๓) ด้านสาธารณสงเคราะห์ เงินกองทุนคณะสงฆ์มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ

พอที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนหรือภัยพิบัติต่างๆ ๔) ด้านการบรรยายธรรมทางสถานีวิฑู ความสามารถของพระธรรมทูตที่จะแสดงธรรมออกอากาศมีน้อย การออกอากาศทางคลื่นสถานีวิฑูพระพุทธศาสนาถูกคลื่นเอกชนที่มีกำลังวัตต์สูงกว่าบงก ๕) ด้านกิจกรรมประเพณี ขาดบุคลากรที่จะมาสืบสานประเพณี ไม่ได้รับการส่งเสริมจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ๖) ด้านวิปัสสนากรรมฐาน พระธรรมทูตไม่เข้าใจในหลักการและวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน การบริหารจัดการแต่ละสำนักต่างรูปแบบทำไม่เป็นเอกภาพ การปฏิบัติยังขาดการเชื่อมโยงและบูรณาการไปในทางเดียวกัน ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน ๗) ด้านบรรพชาอุปสมบทและบวชศีลจาริณี บวชตามประเพณี บวชเพื่อแก้บน ผู้บวชมีอายุน้อยเกินไป และผู้ที่เคยบวชแล้วไม่มาบวชอีก ที่กล่าวมาทั้งหมดคือปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของพระธรรมทูตตามภารกิจ ประการดังที่กล่าวมาแล้ว

แนวทางการพัฒนางานพระธรรมทูตในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ตามภารกิจหลัก ๗ ด้าน พบว่า ๑) ด้านการอบรม ต้องมีการจัดตั้งโรงเรียนพระธรรมทูต คัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถฝึกอบรมวิชาพระธรรมทูต เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมประชุมปรึกษาหารือและดำเนินการไปตามเป้าหมายที่วางไว้น่าสื่อกที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการอบรม ๒) ด้านการบริหาร ควรยึดหลักบริหาร ๔ ประการคือ บริหารคน บริหารงาน บริหารเวลา บริหารวัตถุประสงค์ของ ๓) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ควรยึดหลักการสงเคราะห์ ๔ อย่าง ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และการสงเคราะห์ด้วยธรรมะ ๔) ด้านการบรรยายธรรมทางสถานีวิฑู ต้องมีความรู้ความสามารถด้านการบรรยายธรรม กล้าแสดงออก สอดแทรกนิทานประกอบ ๕) ด้านกิจกรรมประเพณี ควรส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนเข้าวัด ทำบุญ ตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนาทุกวันธรรมสวนะ เวียนเทียน การปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๖) ด้านวิปัสสนากรรมฐาน ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิปัสสนากรรมฐานเพิ่มมากขึ้น ๗) ด้านบรรพชาอุปสมบทและบวชศีลจาริณี พระวิทยากรและพระพี่เลี้ยงต้องมีความรู้ความสามารถดูแลสามเณรที่เข้าร่วมโครงการได้ เมื่อผู้บวชลดลงจำเป็นต้องหาเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ เพื่อดึงดูดให้เข้ามาบวช งบประมาณต้องเพียงพอ และต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Thesis Title : A Study of The Development Method of Dhammadhuta In
The Area of Surin Province

Researcher : Phrakhrusiridhammawisut (Thongson Sirithammo)

Degree : Master of Arts (Buddhism)

Thesis Supervisory Committee

: Assist Prof.Dr.Phrakhrupariyatvisutthikhun, Pali IV, B.A., M.A.,
Ph.D.

: Dr. Athithep Phatha, Pali IV, B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof. Banchong Sodadee,Dhamma Studies III, B.A. M.A.

Date of Graduation : 31/March/2013.

ABSTRACT

The objectives of this research are to study historical background of Dhammadhuta in Thai society, problems and obstacles in duty practice of Dhammadhuta works, and development method of Dhammadhuta works in the area of Surin province

The research results are as follows:

Dhammadhuta work was first started after the Buddha had attained enlightenment and preached Dhamma to the five ascetics, and then to Yasa Kullaputta and his friends totally 55 persons. When those Bhikkhus attained Arahat. The Buddha sent 60 Arahants to proclaim Buddhism. Those Arahants were known as the first Dhammadhuta in Buddhism. After the third Council, King Asoka sent Dhammadhuta monks to proclaim Buddhism into different countries. Phra Sona and Phra Uttara were the eighth group settled down Buddhism in Suvarnabhumi Empire which is Thailand in the present day. The work of Dhammadhuta in Thailand was started from the Age of Sukhothai, Ayutthaya, up to Rattanakosin with the help of the Kings' patronage. Preaching was the main propagation. There were Tipitaka rehearsals. The techniques of propagation were lecture, discourse, discussion, using audio-visual aids, and using mass medias such as radio, television, internet, newspapers, magazines, journals, tape-recorder, and exhibition.

Problems and obstacles of Dhammadhuta works in the area of Surin province are shown in according to seven aspects of main mission as follows; 1) Training aspect, Dhammadhuta monks lack of knowledge for morality training to students and general people, skill and technique in Dhamma preaching, Dhamma application to the present situations, modern media and technology, and cooperation from school Administrators and the community leaders. 2) Administrative aspect,

administrative Dhammadhuta monks lack of expertise in organization administration, cooperation with related organization, selection the qualified personnel, and working supervision. 3) Public welfare aspect, the Sangha fund has less amount of money to help those who got disaster victims. 4) Aspect of Dhamma discussion on radio, Dhammadhuta monks lack of preaching skills on radio and radio station for Buddhism is disturbed by the other radio stations which have much higher watt power 5) Traditional activity aspect, lacking of personnel and support from local administration organization. 6) Insight meditation aspect, meditation instructors lack of knowledge and skill in teaching insight meditation. 7) Aspect of training and ordination, the trainees come to the practice as traditionally ordination and ordination for a votive offering, The trainees are less in ages and the persons who used to get training never join again.

The method of development Dhammdhuta work in the area of Surin province based on seven aspects of main mission are as follows; 1) Training aspect, there should be establishment of particular school to train the Dhammadhuta monks regarding the works to perform. 2) Administrative aspect, it should be attached on four principles of administration i.e. man, work, time, and material management. 3) Public welfare aspect, it should be attached on four aids i.e. apparel, food, lodging, and medicine, including Dhamma helping. 4) Aspect of Dhamma discussion on radio, the Dhammadhuta should have Dhamma knowledge, dare to express ability, and good at story telling. 5) Traditional activity aspect, people and youth should be urged to come to temple for various activities. 6) Insight meditation aspect, Dhammadhuta monks should be stimulated to have much training the insight meditation. 7) Aspect of training and ordination, the trainer monks should learn more how to look after the trainees and the organizer should find out the proper technique of stimulating people to join the program, enough budget, and support from the local administration organization.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือสนับสนุนเป็นอย่างดี จากอาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย ที่ให้คำแนะนำ กำลังใจ สนับสนุนอำนวยความสะดวก ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณพระอาจารย์พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ดร. พระมหาสมภาร ชาคโร, ดร. พระอธิการเวียง กิตติคุณ, ดร. และขออนุโมทนาอาจารย์ ดร.อิทธิเทพ ผาหา, ผศ. บรรจง โสดาดี ผศ. ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และอาจารย์ธนู ศรีทอง ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิดในการศึกษาค้นคว้าวิจัย ช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณพระพระธรรมโมลี เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์, พระครูพิทักษ์สังฆกิจ เจ้าคณะอำเภอสังขะ, พระครูจันทปัญญาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอศรีณรงค์, พระมหาเจริญสุข คุณวีโร เจ้าคณะอำเภอศีขรภูมิ, พระครูกัลยาณธรรมโฆษ เจ้าคณะตำบลตรวจ, พระครูธรรมรัตนนิวิฐ เจ้าคณะตำบลลำดวน-อุโลก, พระครูโพธิธรรมาภินันท์ เจ้าคณะตำบลไผ่ล้อม, พระครูธรรมรัตนภิรม เจ้าคณะตำบลพระแก้ว, พระครูโสภิตโชติธรรม เลขาเจ้าคณะอำเภอสนม, พระธรรมทูตฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการที่กรุณาให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลประกอบในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขออนุโมทนาขอบใจ ลูกศิษย์ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม ที่กรุณาสละเวลาการการเก็บรวบรวมข้อมูล เรียบเรียง ตรวจทาน จนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผลบุญใด ๆ ที่ปรารถนา ก็ขอให้สำเร็จดังที่จิตตั้งมั่นปรารถนาทั้งชาตินี้และชาติหน้า

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าในวิทยานิพนธ์นี้ ขอเป็นแนวทางทำให้งานพระธรรมทูตในจังหวัดสุรินทร์ และงานพระธรรมทูตในจังหวัดอื่นๆ จงมีความเจริญก้าวหน้าทุกประการ การปฏิบัติงานใด ๆ ของพระธรรมทูตก็ขออย่าได้มีปัญหาและอุปสรรค และขอให้พระพุทธานุภาพตั้งมั่นคงตลอดไป

พระครูสิริธรรมวิสุทธิ (ทองสอน สิริธมโม)

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๑
บทที่ ๒ บทบาทพระธรรมทูตในสมัยพุทธกาล และพระธรรมทูตในสังคมไทย	๑๒
๒.๑ ความหมายของพระธรรมทูต	๑๒
๒.๒ กำเนิดและพัฒนาการของพระธรรมทูตในพระพุทธศาสนา	๑๔
๒.๒.๑ งานพระธรรมทูตในสมัยพุทธกาล	๑๔
๒.๒.๒ งานพระธรรมทูตสมัยหลังพุทธกาล	๑๖
๒.๓ ประวัติพระธรรมทูตในประเทศไทย	๑๗
๒.๓.๑ พระธรรมทูตในอดีต	๑๘
๒.๓.๒ พระธรรมทูตในปัจจุบัน	๒๐
๒.๔ คุณลักษณะของพระธรรมทูต	๓๒
๒.๔.๑ คุณลักษณะภายในของพระธรรมทูต	๓๓
๒.๔.๒ คุณลักษณะภายนอกของพระธรรมทูต	๓๔
๒.๕ ภารกิจหลักของพระธรรมทูต	๓๘
๒.๖ วิธีดำเนินงานพระธรรมทูต	๓๙
บทที่ ๓ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์	๔๒
๓.๑ ข้อมูลพื้นที่การวิจัย	๔๒
๓.๒ ข้อมูลทั่วไปของพระธรรมทูต	๔๗
๓.๒.๑ การดำเนินงานของพระธรรมทูตจังหวัดสุรินทร์	๔๘

๓.๒.๒	ภารกิจหลักของพระธรรมทูตจังหวัดสุรินทร์	๕๐
๓.๒.๓	ระเบียบข้อบังคับกลุ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์	๕๑
๓.๓	ข้อมูลเบื้องต้นของพระธรรมทูตในจังหวัดสุรินทร์	๕๓
๓.๔	ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในจังหวัดสุรินทร์	๕๓
๓.๔.๑	ปัญหาด้านการอบรม	๕๔
๓.๔.๒	ปัญหาด้านการบริหาร	๖๐
๓.๔.๓	ปัญหาด้านสาธารณสงเคราะห์	๖๔
๓.๓.๔	ปัญหาด้านการบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ	๖๘
๓.๔.๕	ปัญหาด้านกิจกรรมประเพณี	๗๑
๓.๔.๖	ปัญหาด้านวิปัสสนากรรมฐาน	๗๕
๓.๔.๗	ปัญหาด้านบรรพชาอุปสมบทและบวชศีลจาริณี	๗๙
บทที่ ๔	แนวทางการพัฒนางานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์	๘๔
๔.๑	แนวการพัฒนางานพระธรรมทูตในจังหวัดสุรินทร์	๘๔
๔.๑.๑	การพัฒนาด้านการอบรม	๘๔
๔.๑.๒	การพัฒนาด้านการบริหาร	๘๘
๔.๑.๓	การพัฒนาด้านสาธารณสงเคราะห์	๙๑
๔.๑.๔	การพัฒนาด้านการบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ	๙๔
๔.๑.๕	การพัฒนาด้านกิจกรรมประเพณี	๙๘
๔.๑.๖	การพัฒนาด้านวิปัสสนากรรมฐาน	๑๐๐
๔.๑.๗	การพัฒนาด้านบรรพชาอุปสมบทและบวชศีลจาริณี	๑๐๓
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๑๐๗
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๐๗
๕.๒	ข้อเสนอแนะ	๑๐๙
บรรณานุกรม		๑๑๐
ภาคผนวก		๑๑๓
ภาคผนวก ก		๑๑๓
ภาคผนวก ข		๑๒๐
ภาคผนวก ค		๑๓๑
ประวัติผู้วิจัย		๑๔๑

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงข้อมูลหน่วยการปกครองและประชากรจังหวัดสุรินทร์	๔๔
ตารางที่ ๒ ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ด้านการอบรม	๕๘
ตารางที่ ๓ ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ด้านการบริหาร	๖๒
ตารางที่ ๔ ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ด้านสาธารณสงเคราะห์	๖๖
ตารางที่ ๕ ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ด้านการแสดงธรรมทางสถานีวิทยุ	๗๐
ตารางที่ ๖ ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ด้านกิจกรรมประเพณี	๗๔
ตารางที่ ๗ ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ด้านวิปัสสนากรรมฐาน	๗๘
ตารางที่ ๘ ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานพระธรรมทูตในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ด้านการบรรพชาอุปสมบทและบวชศีลจาริณี	๘๑
ตารางที่ ๙ แสดงอายุของพระธรรมทูต	๑๒๖
ตารางที่ ๑๐ แสดงพรรษาของพระธรรมทูต	๑๒๖
ตารางที่ ๑๑ แสดงภูมิลำเนาของพระธรรมทูต	๑๒๗
ตารางที่ ๑๒ แสดงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์	๑๒๗
ตารางที่ ๑๓ แสดงก่อนบวชเป็นพระภิกษุท่านเคยบวชเป็นสามเณรหรือไม่	๑๒๗
ตารางที่ ๑๔ แสดงวุฒิการศึกษา แผนกสามัญ	๑๒๘
ตารางที่ ๑๕ แสดงวุฒิการศึกษา แผนกธรรม	๑๒๘
ตารางที่ ๑๖ แสดงวุฒิการศึกษา แผนกบาลี	๑๒๙
ตารางที่ ๑๗ แสดงท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับพระธรรมทูตมาก่อนหรือไม่	๑๒๙

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ก	๑๑๔
หนังสือขออนุญาตเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย	๑๑๕
แบบสัมภาษณ์	๑๒๓
ภาคผนวก ข	๑๒๘
หนังสือขอแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิจัย	๑๒๑
แบบสอบถาม	๑๒๒
ภาคผนวก ค	๑๓๑
ตารางภาพที่ ๑ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระธรรมโมลี	๑๓๒
ตารางภาพที่ ๒ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระมหาเจริญสุข คุณวีโร	๑๓๓
ตารางภาพที่ ๓ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระครูพิทักษ์สังฆกิจ	๑๓๔
ตารางภาพที่ ๔ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระครูจันทปัญญาภรณ์	๑๓๕
ตารางภาพที่ ๕ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระครูกัลยาณธรรมโฆษ	๑๓๖
ตารางภาพที่ ๖ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระครูธรรมรัตนวิฐ	๑๓๗
ตารางภาพที่ ๗ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระครูโพธิธรรมมานันท์	๑๓๘
ตารางภาพที่ ๘ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระครูธรรมรัตนภิรม	๑๓๙
ตารางภาพที่ ๙ แสดงภาพการสัมภาษณ์พระครูโสภิตโชติธรรม	๑๔๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

๑.๑ คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อพระไตรปิฎกในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม/ ข้อ/ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่างเช่นที.ม. (ไทย) ๑๐/ ๑๖/ ๑๐ หมายถึง ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อ ๑๖ หน้า ๑๐

พระวินัยปิฎก

วิ.ม.(ไทย)	=	วินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จู. (ไทย)	=	วินัยปิฎก จูฬวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.สพ.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทุก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจ.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก	(ภาษาไทย)
ขุ.เถร. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทศ	(ภาษาไทย)
ขุ.อุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน	(ภาษาไทย)
ขุ.อิติ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.พุทธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย พุทธวงศ์	(ภาษาไทย)

๑.๒ คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

อักษรย่อกัมภีร์อรรถกถาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงคัมภีร์ อรรถกถา ภาษาไทย ฉบับมหา มกุฏราชวิทยาลัย จะแจ้ง เล่ม/ภาค/หน้า เช่น ขุ.ธ.อ.(ไทย) ๒/๒/๒๔๓. หมายถึง พระ

สูตรและอรรถกถาแปล ชุททกนิกาย อัมมบท เล่มที่ ๒ ภาคที่ ๒ หน้า ๒๔๓ ฉบับมหาวิทยาลัย
วิทยาลัย ๒๕๒๕ ส่วนการอ้างอิงปกรณวิเสส จะใช้ระบุชื่อคัมภีร์ / เล่ม / หน้า เช่น วิสุทธิ.(บาลี)
๓/๗.หมายถึง คัมภีร์วิสุทธิมรรค เล่ม (ภาค) ที่ ๓ หน้า ๗. หากเป็นวิสุทธิมรรค ภาษาไทยจะใช้
ฉบับสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร).โดยการอ้างอิงจะใช้วิธีการระบุตามแบบการอ้างอิง
ของหนังสือทั่วไป คือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). คัมภีร์วิสุทธิมรรค ๑๐๐ ปี
สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔.(กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยูร
วงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓. เช่น วิสุทธิ (ไทย) ๑๘/๒๓.